NEDERLANDSE TAAL- EN CULTUURPOLITIEK

[Van Assche 1991]
Assche, Dirk Van: `Neerlandistiek in Duitstalige landen.' In: *Ons erfdeel*, jg. 34, nr. 3, 1991, p. 456-457.

Professor G. Worgt en zijn echtgenote tijdens de jubileumviering aan de Universiteit van Leipzig (november 1990).

Nederlandstalige lector of lectrice verbonden (op dit moment is dat mevr. lic. Joke Oud). Daarnaast worden regelmatig gastdocenten uit Nederland en België uitgenodigd, worden er film- en diavoorstellingen georganiseerd en is er een zeer actieve interdisciplinaire *Arbeits- und Freundeskreis Niederlande/Belgien*.

De personele en administratieve toekomst van het *Fachbereich Niederlandistik* van de KMU is door de recente veranderingen in Duitsland en door het aanstaande emeritaat van Professor Worgt onduidelijk en onzeker. Hopelijk zal de vakgroep - die dringend om een uitbreiding van haar personeelsbestand heeft gevraagd - haar belangrijke en uiterst nuttige rol voor de uitstraling van het Nederlands in Europa kunnen blijven vervullen.

Guy Janssens

Neerlandistiek in Duitstalige landen

Van 13 tot en met 15 maart 1991 kwamen in Bonn ongeveer vijftig docenten en studenten Nederlands in Duitstalige landen bij elkaar. Deze bijeenkomst werd georganiseerd door de Nederlandse Taalunie en kreeg steun van de Nederlandse en Belgische ambassade in Duitsland. De deelnemers aan deze tweejaarlijkse bijeenkomst werden trouwens traditiegetrouw door beide ambassadeurs ontvangen.

Het thema van deze bijeenkomst was „Vlaanderen en Nederland - overeenkomsten en contrasten". In totaal werden tijdens deze twee dagen zes lezingen gehouden. De eerste was nog een gevolg van een discussie die op de vorige docentenbijeenkomst werd gevoerd over de relatie tussen de Nederlandse Taalunie en de docenten Nederlands in Duitsland. Toen werd beslist een „zorgencommissie" op te richten, die enkele concrete problemen zou onderzoeken inzake de pensioenregeling van de docenten en de samenwerking met de Nederlandse Taalunie. Herbert van Uffelen, docent in Keulen, besprak kort de werkzaamheden van deze zorgencommissie en stelde voor, dat de docenten zich zouden verenigen en dat zij een structuur zouden opzetten die voor officiële besturen zoals b.v. de Nederlandse Taalunie of andere organisaties in Duitsland als gesprekspartner zou kunnen optreden. Nu treden de docenten „in verspreide slagorde" op, hetgeen hun positie uiteraard niet sterker maakt. Toch bleek er op de vergadering niet veel interesse voor het voorstel te bestaan.

Daarna volgde een technische uiteenzetting over de rechtspositie van de docenten. Het is een kenmerk van de situatie van de Neerlandistiek in Duitsland, dat de meeste docenten zich slechts via de rechtbank en door het voeren van hele reeksen processen, enige rechtszekerheid kunnen verschaffen.

Tijdens de namiddagzitting sprak P.J.G van Sterkenburg over de spelling in relatie tot de woordenlijsten. Na een kort historisch overzicht, lichtte hij het „groene boekje" toe en verantwoordde de samenstelling van de herziene (niet-officiële) nieuwe woordenlijst, waarvoor hij mede-verantwoordelijk is. Het leek mij een beetje een pleidooi voor eigen zaak. Ten dele gold deze opmerking ook voor de volgende lezing, waarin J. van Haver het had over „Lexicale varianten in noord en zuid". Prof. Van Haver is de auteur van het boekje *Noorderman en Zuiderman* dat handelt over het verschil in het taalgebruik van de Nederlanders en de Vlamingen en dat door W.F. Hermans in een uitvoerig artikel in NRC-Handelsblad ongenadig werd afgekraakt. Hij pleitte ervoor, dat enkele honderden Vlaamse woorden in het Nederlands de status van cultuurtaal zouden krijgen.

De tweede dag werd vooral de Vlaamse literatuur onder de loep genomen. W. Hottentot, docent Nederlands in Berlijn, sprak over „Nieuwste Vlaamse literatuur, gezien door de ogen van een Nederlander". Zijn uiteindelijk oordeel was nogal negatief, hoewel hij over de jongste generatie een gunstiger oordeel velt. Wel moet er op gewezen worden, dat hij de poëzie volledig buiten beschouwing liet. H. Bousset, tenslotte, sprak over „Het postmodernisme van de prozaliteratuur na 1970". Omdat zijn voorganger de Vlaamse literatuur had behandeld, sprak Bousset vooral over de Nederlandse literatuur.

Gaat het goed met de Neerlandistiek in de Duitstalige landen? Ja en nee. Ja, want er zijn op dit ogenblik meer studenten Nederlands in Duitsland, dan studenten Duits in Nederland. Er komt in Keulen een professor bij, in Wenen wordt er opnieuw gestart met het onderwijs Nederlands op universitair niveau. Zowel in Münster als in Keulen volgen meer dan vierhonderd studenten de lessen Nederlands. Maar ook aan de kleinere leerstoelen wordt hard en met succes gewerkt. Daarnaast wordt er door heel wat docenten zeer degelijk wetenschappelijk werk geleverd. Zo verschijnt er b.v. een studie van J. Stegeman uit Zürich over de receptie van Nederlandse literatuur in Duitse vertaling en is H. van Uffelen bezig aan een grote studie over de vertaling van Nederlandstalig werk in het Duits van 1830 tot 1990. Er worden ook zeer veel artikelen gepubliceerd en het is opvallend, dat heel wat docenten goede contacten hebben met Duitse uitgevers. Maar toch is er ook reden tot pessimisme. Nu voor het eerst een docentenbijeenkomst wordt gehouden in het verenigd Duitsland, moet men vaststellen dat de toekomst van de leerstoel Nederlands in Leipzig zeer bedreigd is. Zowel Prof. G. Worgt die tientallen jaren Nederlands heeft gedoceerd in Leipzig, als Mevrouw H. Hipp, die beiden op deze docentenbijeenkomst aanwezig waren, konden absoluut geen enkele zekerheid geven over het voortbestaan van deze belangrijke afdeling. Ook de toekomst van de afdeling in Frankfurt is onzeker.

Deze docentenbijeenkomst was ook de laatste voor A. de Buck, die gedurende achtentwintig jaar Culturele Raad van de Belgische ambassade in Bonn was en directeur van het Belgisch Huis in Keulen. De toekomst van het Belgisch Huis is zeer onzeker. Waarschijnlijk wordt het gewoon gesloten en verkocht. Dit zou, diplomatiek uitgedrukt, een vergissing zijn. Dit huis ligt zeer centraal in Keulen en heeft een goede reputatie opgebouwd. Met het oog op de ontwikkelingen in Duitsland zou het erg zijn als we deze troef uit handen zouden geven.

Dirk van Assche

„La Revue nouvelle" en de cultuur in Vlaanderen

Het in Brussel uitgegeven tijdschrift *La Revue nouvelle* wijdde in maart 1991 een themanummer aan „La culture en Flandre aujourd'hui". Op *Septentrion, revue de culture néerlandaise* na gebeurt het maar zelden dat een Franstalige periodiek aandacht schenkt aan Vlaanderen. De belangstelling aan deze kant van de taalgrens voor Wallonië blijft trouwens ook opvallend gering. Terecht wijst de redactie van *La Revue nouvelle* er echter op, dat de taalbarrière enkel als een „faux obstacle" kan worden gezien. Het tijdschrift heeft geprobeerd deze schijnbare hindernis te overwinnen; alvast een heel verdienstelijk initiatief.

Grosso modo kunnen de diverse artikelen in twee grote groepen worden ingedeeld: aan de ene kant de bijdragen over een specifieke culturele discipline (literatuur, danstheater, film, beeldende kunsten), aan de andere kant enkele soms kritische interviews met vooraanstaande personen uit de Vlaamse culturele en academische wereld. Zo is er het vraaggesprek met Jozef Deleu die het belang beklemtoont van de culturele autonomie sinds 1971. Deleu wijst op de grote inspanningen bij de uitbouw van een volwaardige infrastructuur, het tot stand komen van een degelijk bibliotheeknet en het scheppen van ontplooiingsmogelijkheden voor jonge, beloftevolle kunstenaars. Positief zijn ook de ontzuiling van de culturele wereld en het ontstaan van internationale kunstcentra zoals de Singel in Antwerpen.

Deze constateringen mogen niet de vele problemen doen vergeten. In de eerste plaats dient een einde te worden gemaakt aan het voortdurende gebrek aan financiële middelen. Deleu herhaalt derhalve zijn vraag naar een verdubbeling van de cultuurbegroting van de Vlaamse gemeenschap. Betreurenswaardig is tevens de invloed van de commerciële zender VTM, die ook ter sprake komt in een interview met Hans Verstraeten, hoogleraar in de communicatiewetenschappen aan de VUB. Verstraeten behandelt eveneens de geschreven pers, waarbij hij vooral wijst op de toenemende invloed van financiële en industriële groepen. Denise van Dam van haar kant analyseert de achtergronden bij een bekende, op het eerste gezicht tegenstrijdige houding: het hardnekkig vasthouden aan de eigen, Vlaamse identiteit en het groeiende „internationalisme", het voortdurend openstaan voor andere culturen. Jammer is wel dat Denise van Dam over het „Vlaams" spreekt als de taal van de Vlamingen en niet het Nederlands, een hardnekkige misvatting die men vaak in Franstalige media hoort of leest.

In de teksten over een specifieke sector van de cultuur kunnen we onder meer het artikel van Marc Ruyters vermelden over de beeldende kunsten. De auteur beperkt zich niet tot het opsommen van enkele namen, maar bespreekt ook de stimulerende rol van ondernemende persoonlijkheden, enkele positieve initiatieven van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de oprichting van